

č. 12/2023
15. septembra 2023

Bežné riziká: Medzinárodná štúdia signalizuje nízku gramotnosť obyvateľstva v oblasti rizika

Spoločnosť Gallup International preskúmala z poverenia Vienna Insurance Group (VIG) kompetencie v oblasti rizík v deviatich krajinách strednej a východnej Európy (CEE). Reprezentatívna štúdia preukázala výrazné deficity v oblasti rizikovej gramotnosti a tiež zaužívané omyly týkajúce sa finančného zabezpečenia prostredníctvom štátnych alebo sociálnych inštitúcií.

- Približne dve tretiny obyvateľov si skúmané riziká v oblasti zdravia, zamestnania, bývania, zodpovednosti za škodu a kybernetickej bezpečnosti uvedomujú málo až vôbec.
- 7 z 10 respondentov neverí, že tieto riziká môžu nastať, hoci potenciálne škody zároveň hodnotia ako vysoké.
- Približne dve tretiny predpokladajú, že v prípade vzniku zdravotných rizík a straty pracovnej spôsobilosti zasiahne verejný sektor, v prípade škôd na bytových objektoch je to dokonca až 60 %.

Riziková gramotnosť ako záväzok sociálnej udržateľnosti

V rámci reprezentatívneho prieskumu, ktorý prebehol v júni a júli 2023, bolo oslovených celkovo 9 000 osôb nad 18 rokov na vybraných kľúčových trhoch Vienna Insurance Group, a to v Bulharsku, v Českej republike, Chorvátsku, Maďarsku, Poľsku, Rakúsku, Rumunsku, Srbsku a na Slovensku. Prieskum bol zameraný na vnímanie najčastejších rizík v bežnom živote, na pravdepodobnosť ich výskytu, možné následky a opatrenia prijaté v tejto súvislosti. Trhová štúdia vytvára základ pre ciele aktivít VIG, s cieľom zvýšiť rizikovú gramotnosť v regióne strednej a východnej Európy a postupovať tak sociálne udržateľným spôsobom.

"Ludia sa pred rizikami chránia len vtedy, ak si uvedomujú témy ako je prevencia a ochrana pred rizikami. V rámci nášho programu udržateľnosti VIG 25 sme definovali zvyšovanie rizikovej gramotnosti ako kľúčové ťažisko našich cieľov v oblasti sociálnej udržateľnosti. Spolu s našimi spoločnosťami chceme v budúcich rokoch prispieť k posilneniu kompetencií v oblasti riešenia rizík," vysvetľuje Hartwig Löger, CEO Vienna Insurance Group.

Na základe obchodného modelu definuje skupinový program udržateľnosti VIG 25 šesť oblastí pôsobenia. Tri z nich (investície, poistenie a prevádzka kancelárií) sa zameriavajú na otázky životného prostredia a ďalšie tri (zamestnanci, klienti a spoločnosť) sa venujú sociálnym témam. V rámci svojej angažovanosti v oblasti zvyšovania kompetencií v oblasti rizík nastoľuje skupina VIG dôležité sociálne otázky, ku ktorým doteraz neboli skoro žiadne overené poznatky. VIG s novým programom udržateľnosti revidovala aj svoju stratégiu v oblasti klimatických zmien, ktorá platí v celej skupine od mája 2019, a nahradila ju dvomi novými heslami **"Investujeme zodpovedne"** a **"Poistujeme zodpovedne"**.

Výrazná potreba zvýšenia rizikovej gramotnosti

Štúdia* bola zameraná na nasledovné ťažiská: riziko vážneho ochorenia, riziko straty pracovnej spôsobilosti, riziká v domácnosti, riziká zodpovednosti v prípade úrazov, spôsobených vlastným zavinením a internetové podvody. Otázky sa týkali aj potenciálnych nákladov, ktoré treba očakávať v prípade, že sa tieto riziká naplnia, a opatrení, prijatých na zvládnutie samotných rizík resp. elimináciu vzniknutých škôd. *"Pojem riziková gramotnosť sa všeobecne chápe ako schopnosť informovane a premyslene prijímať racionálne rozhodnutia pri riešení rizík."*

Výsledky poukazujú na značnú potrebu zvýšenia rizikovej kompetencie vo všetkých krajinách, v ktorých prebehol prieskum. Väčšina sa doteraz hlavnými rizikami moderného života vážne nezaoberala. A to aj napriek tomu, že potenciálne finančné škody z nich vyplývajúce sú odhadované ako značné," sumarizuje hlavné poznatky Michael Nitsche, viceprezident spoločnosti Gallup International.

Prevažuje opatrnosť

Podľa reprezentatívnej štúdie je najčastejším opatrením na pokrytie potenciálnych rizík prevencia, a to v zmysle hesla: "Budem si dávať pozor, a tak sa mi niečo také vôbec nestane". Tretina respondentov uvádza, že má uzavreté poistenie zdravotných rizík, poistenie straty pracovnej spôsobilosti alebo poistenie zodpovednosti za škodu. Približne 45 % obyvateľov má uzavreté poistenie v oblasti bývania. Vlastné rezervy ako prevenciu na takéto riziká si vytvorilo 20 až 30 % opýtaných, pričom zrejme predpokladajú, že to bude dostatočné. Každý piaty respondent neprijal žiadne opatrenia, a to najmä z dôvodov nákladov s tým spojených, fatalizmu a vytesnenia tejto otázky.

Volanie po štáte

Je zarážajúce, že veľká časť respondentov vychádza z toho, že škody aspoň čiastočne ponese štát resp. spoločnosť. Dve tretiny respondentov predpokladajú, že v prípade vzniku zdravotných rizík a v prípade straty pracovnej spôsobilosti zasiahne verejný sektor; v prípade škôd na obydli je tohto názoru takmer 60 % respondentov. Približne 40 % sa domnieva, že to dokonca platí aj pre škody v dôsledku internetového podvodu, a skoro polovica si myslí, že štát prevezme aj náklady v súvislosti s osobnou zodpovednosťou. Očakávanie, že náklady ponese štát alebo spoločnosť, rastie s výškou očakávanej škody. Približne 90 % respondentov by si pralo, aby náklady v dôsledku zdravotných rizík a straty pracovnej spôsobilosti znášala verejnosť a 80 % si praje, aby verejnosť znášala škody v oblasti bývania. Výrazne viac ako polovica sa domnieva, že by to malo platiť aj pre náklady v dôsledku internetových podvodov a osobnej zodpovednosti.

Potreba silnejšieho poradenstva

Značná časť respondentov si je však napriek tomu vedomá deficitov vlastných vedomostí v oblasti rizík. Viac ako každý druhý respondent by uvítal viac informácií a poradenstva zo strany kompetentných miest. Približne rovnaký počet respondentov by bol ochotný finančne prispieť na vlastnú ochranu pred škodami. "Považujeme za svoju zodpovednosť vyhovieť tomuto záujmu o informácie a poradenstvo, a to aj nezávisle od obchodných záujmov, poskytnúť osvetu a tak zvyšovať rizikovú gramotnosť obyvateľstva," uvádza Hartwig Löger.

Štyri typológie rizika

V štúdií bola na základe sociodemografických a psychologických charakteristík vyvinutá typológia rizikového správania sa, ktorá rozlišuje štyri typy vzťahu k riziku: vytesňovatelia, neisté osoby, racionálne a veľmi úzkostné osoby.

- Najväčší podiel, **33 %**, tvoria ľudia, snažiaci sa tému **vytesniť alebo potlačiť**, ktorí si myslia, že majú vždy všetko pevne pod kontrolou. Potlačujú zaťažujúce emócie a konzekventne sa vyhýbajú situáciám, vyvolávajúcim stres. V zásade disponujú finančným chápaním, ale vzhľadom na svoju psychickú dispozíciu na tejto úrovni nereagujú alebo reagujú len ťažko.
- **28 %** možno priradiť do skupiny **neistých**. Často sa obsedantne zaoberajú nepríjemnými emóciami a snažia sa mať svoje riziká pod kontrolou. Neistí teda majú veľmi vysoké povedomie o rizikách, chýba im však kompetencia, ako sa s nimi finančne vysporiadať. Ich stratégia zvládania rizík je preto účinná len selektívne.
- **27 % racionálna skupina**: Sú kludní a presvedčení o tom, že dokážu vziať svoj život do vlastných rúk. Aktívne hľadajú riešenia problémov. Aj keď je ich rizikové povedomie len slabé vyvinuté a sú skôr ochotní riskovať, je ich stratégia zvládania rizík pomerne efektívna, a to aj preto, pretože disponujú solídnymi poznatkami vo finančnej oblasti.
- Najnižší podiel, **12 %**, predstavujú **veľmi úzkostní**. Majú sklon k prehnaným reakciám, často reagujú impulzívne, majú síce vyššie rizikové povedomie ako je priemer, ich stratégia zvládania rizík však nie je príliš účinná.

Rozdiely v rizikovej typológii treba pri aktivitách zameraných na zvýšenie rizikovej gramotnosti v každom prípade zohľadniť. Sumárne je potrebné konštatovať, že z dôvodu nedostatočnej rizikovej gramotnosti a psychických bariér nie sú 7 z 10 respondentov schopní zmysluplne riešiť riziká.

Nedostatočná riziková gramotnosť koreluje s chýbajúcou finančnou gramotnosťou

Výsledky týkajúce sa nedostatočného rizikového povedomia núkajú aj paralely s témami nedostatočnej finančnej gramotnosti, o ktorých sa v súčasnosti intenzívne diskutuje: Podľa štúdie dosahuje 80 % osôb vo veku 18-29 rokov a 70 % osôb nad 30 rokov len nízku alebo strednú úroveň finančnej gramotnosti. Štúdia tým dokazuje potrebu vzdelávania a informovanosti aj v tejto oblasti. *"V prípade oboch tém vidíme dôležitú úlohu pre vzdelávací systém. V školách sa nevyučuje ani finančná gramotnosť, ani kompetencie v oblasti rizík. Je dôležité, aby vzdelávacie inštitúcie a partneri v oblasti finančných služieb spojili svoje kompetencie a začali pracovať spoločne. My ako skupina VIG budeme v každom prípade vyvíjať iniciatívy k zvýšeniu rizikovej gramotnosti obyvateľstva, čo je pre nás centrálnym ťažiskom sociálnej udržateľnosti,"* uvádza Hartwig Löger.

*S cieľom zabezpečiť, aby boli do reprezentatívnej vzorky zahrnuté všetky relevantné skupiny obyvateľov, bola pre prieskum zvolená tzv. zmiešaná metóda, ktorá kombinuje online rozhovory s telefonickou anketou.

Vienna Insurance Group (VIG) je vedúcou poisťovacou skupinou v celom regióne strednej a východnej Európy (CEE). Viac ako 50 poisťovacích spoločností a penzijných fondov v 30 krajinách tvorí skupinu s dlhou tradíciou, silnými značkami a vysokou blízkosťou k zákazníčkam a zákazníkom. Približne 29 000 zamestnancov VIG sa každodenne stará o potreby viac ako 28 miliónov klientov. Akcie VIG sú od roku 1994 kótované na Viedenskej burze, od roku 2008 na Pražskej burze a od roku 2022 na Budapeštianskej burze. Skupiny VIG vykazuje rating „A+“ so stabilným výhľadom medzinárodne uznávanej ratingovej agentúry Standard & Poor's. VIG úzko spolupracuje s Erste Group, najväčšou retailovou bankou v strednej a východnej Európe.

V prípade otázok:

VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe

Simon Schuett

Schottenring 30, 1010 Vienna

Phone: +43 (0)50 390-20075

Email: simon.schuett@vig.com

Tlačovú správu nájdete aj pod <http://www.goup.vig>